

lakható. Lakhatósága csak a település idején állott elő, a tözeges felület kiszikkadása után.

Reinerth azon a véleményen van (v. ö. 46. l.), hogy a boronaépítkezés a késő bronzkor találmánya. A perjámosi Sánchalmon már az aeneolithikus periódus rétegeiben is ismételtelen konstatáltam.

Nagy érdeklődéssel várjuk szerzőnek a részletes feldolgozást tárgyaló munkáját, mely temérdek résztkérdésre fog teljes világosságot deríteni s mélyebb betekintést fog nyújtani a délnémet bronzkor végén élt ősember belső életébe is.

Kolozsvár. *Dr. Roska Márton.*

Magyarország régészeti irodalma 1928-ban.*)

I. Öskor.

Dr. Hillebrand Jenő: *A nyirlugosi obsidián nucleus-depotteletről.* (Arch. Ért. 1928. évf. 39—42. old.)

Európa legszebb obsidián-nucleus leletét a Debrecen és Nyirbátor között fekvő nyirlugosi „Erzsébet-hegyen“ még 1923-ban találták. 12 darabból áll, hosszúságuk 19—11 cm., súlyuk 2200—720 gramm között változik. Anyaguk valószínűleg a tokaji hegyekből származik. A készítési mód nagyon jól felismerhető rajtuk.

Dr. Zoltai Lajos: *Régészeti ásatásaink 1928-ban:*

a) *III. Hajduhadházon: rézkori tűzhely.* Debrecen szab. kir. város múzeumának (a Déri-múzeumnak) kiadványa, XXIII. 43. oldal.

A hajduhadházi állomás mellett a téglagyár területén 5 m. mélységben három darab elentett élő rézcsákányt találtak. A csá-

kányok alatt egy kb. 24 négyzetméter kiterjedésű tűzhely volt, amelyen 2—8 cm. vastag égett föld, korom és faszén keverék rétege húzódott, benne néhol fatörzsmaradványokkal. Magában a tűzhelyben semmi sem volt. A csákányoknak tokos nyéllyuka van és mesterjegy-féle beütött körös-dísz van rajtuk.

b) *V. Hajduszoboszlón: rézkori temető és telep.*

A hajduszoboszlói állomás mellett csatorna-ásás közben bukkantak a temetőre és telepre. A temetőből 12 sírt tártak fel rendszeresen, melyek mélysége 60—90 cm. között változott. A sírokban a férfiak épügy, mint a bodrogkeresztúri és pusztaitvánházi temetőkben, a baloldalukon, míg a nők jobboldalukon feküdtek, Dk.-Ény.-i irányban, zsugorítva.

A mellékletek: a férfiaknál az edényeken kívül kőbalta, kőbuzogány és nyílcsúcs, a nőknél a gyöngyök gyakoriak. Három sírban rézszerszámokat is találtak (vésőt, tűt és árat). A talpcsöves edény, kova-penge és nyílcsúcs jellemző a temetőre.

Dr. Hillebrand Jenő: *A pusztaitvánházi kora rézkori temető.* (Archaeologia Hungarica, 1929. IV. füzet.)

Szerző arra való hivatkozással, hogy a pusztaitvánházi temetőről az Orsz. Magyar Régészeti Társulat Évkönyvének II. folyamában és a Wiener Praehist. Zeitschr. XIII. kötetében, továbbá az Archaeologiai Értesítő 1928. évfolyamában már beszámolt, csak német nyelven írja le összefoglaló monografiájában e korarézkori temetőt. A monográfia kilenc fejezetében az ásatás területén kezdve, végig vezet a sírok leírásán. A megállapítható temetkezési rítus után az eszközök, fegyverek, ékszerek és a kerámia leírásával megállapítja azt a kultúra-kört, amelybe a temető tartozik. Majd a hazai rézkor felosztásával, abszolút és relatív kro-

*) Az ismertetésben csak az 1929. év júniusáig beérkezett folyóiratok cikkei vannak.

nológiájával foglalkozik, végül az önálló rézkor kérdésénél fejt ki a maga nézeteit.

A mű 51 negyedréte ivoldalon, 7 táblával és 70 képpel van illusztrálva.

Szerző 1925. év szeptemberében és 1927. májusában összesen 32 sírt tárt fel.

A *sírok* általában 1 méter mélységben és K.-Ny.-i irányban, sárgás agyagban voltak. A férfiak a jobb oldalukon, míg a nők a bal oldalukon, mindig zsugorítva feküdtek. Férfi sírokban többnyire kovapengéket (fej alá téve), a nők nyakán márvány gyöngyöket találtak. A csontvázak lábainál disznó-, vagy juh-csontok feküdtek, amiből megállapítható, hogy ételt tettek a halott mellé. A visszajáró lélektől való félelmükben a halottat zsugorítva, szinte guzsbakötve temették el, sőt nem egy esetben a lábfejet is megcsontkították.

Legérdekesebb a 6-os jelzésű sír, amelyben a csontváznak még csak a nyomát sem találta. Jelképes temetkezésnek mondja ezt Hillebrand. Az edény mellékletek a sír hossz tengelyében vannak felállítva (6 darab). A fej helyén egy törött kovapenge, rajta keresztben egy dupla hegyű réz-ár volt.

Volt a temetőben két kettős és egy hármas sír is.

A talált *eszközök* leírásánál behatóbban a réz késekkel foglalkozik és kimutatja, hogy azok a neolithkori silex-pengéknek az utánzatai.

A sírokban talált *edények* két fő formát mutatnak. Az egyik köcsög-forma, két kis füllel; a másik fajta pedig a mi virágcserepeinkre emlékeztet és bütyökfüles. Ez a két forma az egész kultúra-körre jellemző, mert ugyancsak ezeket a formákat találták Bodrogkeresztúron is. A legtöbb edény díszített. Egyik edény mészbetétes. Általában az edényeken a minták olyan szépek és tökéletesek, hogy szerző arra a következtetésre jut, hogy azokat nem otthon, az asszonyok,

hanem vándor gerencserek, még pedig férfiak készítették.

A talált edények és réztárgyak vizsgálata arra a megállapításra vezet, hogy a pusztaitvánházi temetőt, illetve annak anyagát csak a teljesen hasonló kultúrákörű bodrogkeresztúri körbe lehet sorozni, amely kultúra-kört még akkor állapította meg a szerző, amikor a pusztaitvánházi temető ásatásához hozzá sem kezdett. A magyarországi rézkorszakot az irodalom beható tanulmányozása után a következőképpen osztja fel: 1. *Körézkor* (Erőd, Tiszapolgár?), 2. *Korarézkor* (Bodrogkeresztúr, Pusztaitvánháza, általában bodrogkeresztúri kultúra), 3. *Javarézkor* (szórványos leletek, talán Erőd legfelső rétegei?).

Dr. Roska Márton: *A kettős, ellentett élű vörösréz csákány stratigrafiai helyzete Erdélyben.* (Arch. Ért. 1928. évi. 48—53. old.)

Erdély területéről több ellentett élű vörösréz csákány került elő s a szerző leggyakoribb előfordulás helyéről *erdélyi típusnak* nevezte el. Két változatban található aszerint, hogy a nyél-lyuk hol van fúrva a csákányon? Az egyiknél a lyuk a hossz tengely közepén van. Ennek a típusnak stratigrafiai helyzete Erdély területén megállapítható. A másikon pedig a nyélre merőlegesen álló élhez közelebb foglalt helyet. A közepén fúrt lyukúak közül egy Erősdön abból a rétegből került elő, ahol már nincs meg az edényfestés, azonban a zsinédíszítés hatása meglátszik. Aeneolithikus. A Brassóban talált csákány, az erdélyi barlangokban és a diluviális terraszokon található edény díszítésekhez hasonló edény maradványokkal került elő. A harmadik darabot Marosdécsen aeneolithikus temetőben találták.

Erdélyen kívül eső területről, Târgu-Ocna városban festett kerámiás telepen 3 db. vörösréz csákány került elő s ezek kö-

zül az egyik, a közepén fúrt nyéllyukú típusnak fejlettebb formája.

Ezeket a csákányokat hosszú ideig használhatták. Egyszerre lépnek fel az „álfestést” jellemző agyagművességgel, bár nem hozhatók azzal összefüggésbe.

Használták só-, réz-, arany-bányászásra egyaránt, amit előfordulási helyük bizonyít.

Dr. Tompa Ferenc: Újabb szerzemények a Nemzeti Múzeum őskori gyűjteményében.

a) *I. A hangospusztai lelet.* (Arch. Ért. 1928. évf. 202—204. old.).

Még a múlt század 80-as éveiben találtak egy nagyobb zárt aranyeletet Uzdborjád mellett, Hangospusztán, Tolna megyében; azonban csak 1927-ben jutott, vásárlás útján a Nemzeti Múzeum régiségtárába. A sok csüngőből, láncból, töredékből és sok apró arany gyöngyszemből álló lelet, a hazai bronzkori kultúrára nagyon jellemző. Intenzíven Hubert Schmidt foglalkozott ezekkel és a leletet osztályozta is. Tompa az osztályozás nyomán ismerteti s a lelet korát a magyarországi bronzkori kultúra III. periódusába sorozza.

b) *Az angyalöldi kincslelet.* (Arch. Ért. 1928. évf. 54—62. old.).

Angyalöldön még 1925. tavaszán, homokbányászás közben, négy őskori aranyedényt találtak egymásra borulva. A legalsóban gyöngyök, gombok és aranytöredékek voltak. A 3 *csésze* és 1 *tál* majdnem 1 mm. vastag aranylemezből vannak trébelve. Egy kivételével fülesek. Díszítés-formájuk azonos. Az edények szája mindjárt a hason emelkedik és kissé befelé húzott. A fenekük homorú. A trébelés kétféle számmal történt: hegyes árral, mellyel két apró pontsört és 4 mm. vastag tompa tárggyal, mellyel 3 sor lencse-formájú dísztdomborítottak ki. A díszítés csak az edény

hasától kezdődik a száj felé, vízszintesen. A fenék és a has alsó része dísztelen.

A *csészek* fülei, helyesebben fogantyúi, négyszegletes csavart sodronyból készültek, amelynek két vége egészen laposra van kalapálva és 2—2 arany szeggel vannak az edény falához erősítve. A fogantyúk alakja olyan formájú, mint egy felül megnyújtott és így sarkot alkotó görög Ω. csakhogy az alsó része, ahol a sodrony vége laposra van kalapálva, kissé befelé hajló.

A négy edény közül az egyik, amelynek fogantyúján még négy darab négyszögletű huzalból készült gyűrű nagyságú karika van, érthetetlen úton-módon a londoni Briticli-Múzeumba került.

Egy csészének fogantyúja nincsen, ennek magassága valamivel nagyobb (9.1 cm.), mint a többie (8.5 cm.).

Teljesen más alakú és díszítésű a 1.5 mm. vastag lemezből készült 16 cm. száj- és 4 cm. fenékátmérőjű és 4.7 cm. magas *aranytál*. A behajlított szája felé a benyomott fenékből 30 keresztben barázdált bordadíszítés indul radiálisan, amelyek egy-egy nagyobb dudorban végződnek.

Az *edényekben talált tárgyak* között egy bronzmagot vékony aranylemezzel borító, lapos testű 4 cm. hosszú madár alak van, amelynek feje hiányzik. A nyakán friss törésnyomok látszanak. Testét két koncentrikus pontkör díszíti, a nyakán és a farkán. Valószínűleg kacsat ábrázolt, amely halstatti edényeknek volt perem díszítője.

Találtak 7 darab gömbszelet alakú, színes felületű gombot is a kincslelettel. Az előkerült 3 aranygyöngyszem mind más formájú. A leletet még 7 tekeres aranyszalag egészítette ki.

Az edények minden valószínűség szerint magyarországi származásúak. A dudor és pontdíszítés, továbbá a forma és az arany finomsága, színe igazolja ezt. Az arany edények déli csoportjába tartoznak és a késő bronzkori és a halstatti formák kevere-

dését mutatják. A lelet korát szerző a korai vaskorszak első periódusába utalja.

c) *II. A felsőzsidi lelet.* (Arch. Ért. 1928. évf. 204—207. old.).

Felsőzsiden, Zalamegyében, földásás közben egy agyagedényt találtak, amelyben 14 darab aranyhuzalból álló gyűrű, 6 darab díszített aranylemezke és egy gombolyag aranszalag volt. A gyűrűk kettős aranyhuzalból spirálisan vannak fonva s hurokban végződnek. Teljesen hasonló gyűrűket Veleszentviden találtak, azok azonban bronzból készültek. Magyar típust képviselnek. Az aranylemezke koncentrikus körökkel díszítettek. Tompa úgy véli, hogy díszítárgyak voltak, vagy kultusztárgyak díszítésére szolgáltak. A korai vaskor legrégebbi időszakából valók.

Dr. Tackenberg Kurt: *Néhány korai germánlelet Magyarországon.* (Arch. Ért. 1928. évf. 63—67. old.).

A Magyar Nemzeti Múzeum régiség-tárának gyűjteményéből ismertet szerző *egy sötét fekete edényt*, amely horogkeresztekkel fogaskerek technikával van díszítve. A díszítés formája ugyanolyan, mint a nyugatgermán kultúrának K. u. 100. körüli periódusaiban, amikor az akkor élő nyugatgermán quádok, akik ezt a kultúrát képviselik, nálunk Északmagyarországon laktak. Ezt a körülményt figyelembe véve szerző, a különben ismeretlen lelőhelyen talált edényt, Északmagyarországról származónak tartja.

Ismertet még *egy La-Tène korabeli vaslándzsahegyvet*, amelyet a rajta edzés által keletkezett szabálytalan (kerék, ovális, három- és négyszögű) bemélyedések miatt, az országunkban tanyázó keletgermán törzsek művének tart.

Szerző ismertetését *egy hasas edény* bemutatásával zárja le s megállapítja, hogy az ú. n. korai román kultúra kiinduló helye

nálunk Nyugatmagyarországon van, s innen terjeszkedik szét a korai La-Tène korban.

II. Rómaikor.

Nagy Lajos: *Egy pannoniai terra sigillata-gyár.* Adatok a M. Nemzeti Múzeum szilasbalhási táljának müheiyéhez. (Arch. Ért. 1928. évf. 96—113. old.).

Az általában terra sigillata edényeknek nevezett és nálunk is elterjedt, vörösre égetett, esetleg dombormüvel díszített edényeket nagyrészt nem Pannonia területén készítették az egykori fazekas mesterek. Azokat részben a lakosság hozta magával, vagy pedig a kereskedelem révén kerültek hozzánk. Voltak azonban Pannonia területén is fazekasok, akik maguk is készítettek ilyen edényeket (szürkés, vagy barna színben). Szerző egy szilasbalhási tál és egy papföldi edény töredékeit veszi beható vizsgálat alá és megállapítja, hogy azok Domitianus császár uralkodása idejében készültek. Készítője a motívumokat délgalliai mesterek műveiről vette át. A díszítések nem relief-szerűen, élesen állanak ki, hanem laposan s ez jellemző a műhelyre. A gyár helyéül szerző — feltételelesen — Aquincum környékét állapítja meg.

Jankó László: *A kisdíósi „Petronius sírkő”.* (Arch. Ért. 1928. évf. 207—210. old.).

Még 1868-ban találtak Kisdíópusztán, Veszprém megyében egy sírkövet, amelyről azt tartották, hogy az Valens császár ipiáé: Petroniusé lett volna. A feliratról azonban világosan látszik, hogy az Petronius libertusának: Licconak és feleségének: Gallanak, meg unokájuknak: Gallionak készült. A felirat betű-formái, s alakja is az I. századot jellemzik s keletkezésének e korba helyezését a H - S - S formula is igazolja. — A sírkövet különben az Arch. Közl. 1868. évfolyamában Römer Flóris, majd a C. I. L. is közli III. köt. 6480. szám alatt.

Rhé Gyula: *Újabb ásatások eredményei Balácán.* Évi jelentés a veszprémvármegeyi múzeum és múzeumi könyvtár 1927—1928. évi fejlődéséről és évvégi állapotáról. (Veszprém, 1928. 48—59. old.).

Az 1926. évi ásatás egy 152 négyzetméter területű *nagyterem* maradványait hozta napvilágra, amely úgy a falak mentén, mint a terem közepén és hosszában légfűtéses csatornával volt ellátva. Leletek híján csak az tehető fel, hogy valami nagyobb gyűlekező terem lehetett. A falfelületein sok helyen meglátszik az egykori falfestés maradványa. A festéseken kevés a levél és virágdísz. — Ugyanabban az évben egy másik épület romjait is ásták ki; *ez családi ház volt.* Az alaprajzból jól kivehető, hogy egy kettős kiképzésű, 8 oszlopos épület volt, amelynek atriuma és perystiliuma volt. Az egyik helyiség sarkában nagyobb felületű téglá terazzo maradt meg. — Harmadik helyen ásatva egy folyosós-épület fala mellett *kövel burkolt úttestet* találtak, melyről szerző azt mondja, hogy az lenne a Balácán megállapítható első római útrészlet. — Az ásatási területen talált *érmek* az épületek építésének korát az I. század végére, a lerombolását pedig Marcus Aurelius és Probus császárok közötti időre datálják.

Herváth Tibor Antal: *Új szombathelyi Dolichenus-oltárkő.* (Arch. Ért. 1928. évf. 210—211. old.).

1928-ban Szombathelyen egy Jupiter Dolichenusnak állított márványoltárt találtak, melyen a felirat majdnem teljes. Két beneficiarius consularis állíttatta a leg. X. geminából. Készült — mint a feliratról kitétni — Caracalla császár harmadik konsulasága idején, tehát 208-ban.

Nagy Lajos: *Pelta díszítés a pannoniai kőemlékeken.* (Arch. Ért. 1928. évf. 68—95. old.).

Szerző azokat a kőemlékeket, ill. leírásukat mutatja be kevés kivétellel, amelyek

a feliratok mellett pelta-díszek (amazonpaizs) vannak. Tanulmányában azonban csak a Pannoniában előforduló emlékeket tárgyalja. A pelta-díszek a feliratos mező keretezésénél a háromszögű, vagy trapézalakú ansae helyetteseiként jelennek meg. Eredetileg a bronztáblákra vésett feliratok felerősítésére alkalmazták, amely azonban tovább fejlődik s a kőemlékeken elvesztve eredeti rendeltetését, pusztán dísznek marad meg. Elterjed olyan formában is, hogy a peltának két szára állat- vagy madárfejen végződik s a közbelső, találkozó szárrak levél- vagy virágszirommá alakulnak át. A formák eredete a hellenisztikus korra vezethető vissza; a római birodalomban a Kr. u. II. században, mint a feliratos emlékek kereteinek díszei jelennek meg.

Paulovics István: *Kőemlékek ürömi késő-római sírből.* (Arch. Ért. 1928. évf. 211—215. old.).

Üröm községben (Pest megye) 1926-ban 4 sírkövből összeállított késő-római sírt találtak. A sírkövek közül az egyiket felírás nem volt, a másik kettő pedig, a rajtuk levő feliratok szerint, az aquincumi collegiumokra vonatkozik. A negyedik kőemléket, amelyet Aelius Donatus készíttetett, úgy méregették, hogy valamibe beleilleszthessék.

III. Népvándorlaskor.

Fettich Nándor: *A zöldhalompusztai szkíta lelet.* (Archaeologia Hungarica III. 8. táblával és 3 szöveg közti képpel).

A Miskolctól délre fekvő Zöldhalompusztán, a tulajdonos Kubik-család családi sírkertjében dolgozó munkások egy szkíta halotthamvasztásos sírra bukkantak, amelynek mellékletei kis arany-gombok, szarvasalak és lánc töredékei voltak. A leletből a legfontosabb egy trébelt művi szarvasalak, amelyet a munkások ketté törtek. A két rész

37 cm. hosszú, a hátulsó résznek 14·8 cm., az elsőnek 20·5 cm. a magassága. Leroskadó szarvast ábrázol, amint fejével hátrafelé néz. Agancsa előre áll. A szörzetet bizonyos kubisztikus felülettel erősen hangsúlyozták. A szemet és fület külön rekeszekkel ábrázolják, amelyekben ma is meg vannak a világoskék színű berakások. Felerősítése a hátsórész szélére forrasztott arany karikák segítségével történt.

Szerző szerint a szarvaskép kompozíciója Déloroszországból származó leletekkel azonos, s így nem önálló szkíta elgondolás. Legközvetlenebb kapcsolatot a kotromskajai és tápiószentmártoni szarvasalakokkal és a vettersfeldi leletekkel mutat, s ezek egybevetésével megállapítja, hogy a „zöldhalompusztai szarvas abból a korból származik, amikor a szkíták az archaikus kor első nehézségein túljutva, a legkorábbi görög állatképeket és azok részleteit a maguk stílusába már átvették és a maguk barbár kubisztikus stílusát már kifejlesztették volt”.

A munkához függelékképpen a magyarországi szkíta halotthamvasztásos sírok kronológiáját adja s abban e leletet a tiszavidéki csoportban a 6-ik helyre sorozza. Megjegyzi azonban, hogy a szkíta kultúrának a nyugati kultúrához való viszonya ez idő szerint még problematikus.

Fettich Nándor: *Öntött phalerák a lovasnomádok magyarországi régészeti hagyatékában.* (Arch. Ért. 1928. évf. 114—127. old.).

A Hampel-féle kora-középkori II. emlékcsoport eddig ismert típusaihoz egy újabb lelet járul, amely Gyuláról származik. A lelet bár csonka, mégis megérdemli a vizsgálódást, mert újabb adatot szolgáltat a keleti lovasnomádság kultúrtörténetéhez. Legfontosabb közülök 3 db. bronzból öntött phalera (kerekalakú lószerszámdísz), amelyek díszítése jellegzetes vonása a nomád művé-

szet térkitöltő elvének. Azonkívül a díszítő elemek felépítésének rendszerében az első és másodlagos elemeket összesíti, s így új díszítményt hoz létre.

A phalera közepe egy koncentrikus körgyűrűvel rozettát alkot. Majd ismét két koncentrikus körgyűrű következik, amelyek egy új rozettát képeznek. A két rozetta egyesítése, ill. felülről való nézete pedig ismét új díszítményt, egy nyolclevelű virágot ad. Fettich alapos vizsgálat tárgyává teszi a lelet miliójét, amelyet az egyes darabok analógiájából határoz meg. Megállapítja, hogy a motívumok észak Mongólia és csatlakozó területek barbár népének Han-korszakbeli kultúrképeivel egyezők.

Szendrey Ákos: *A miszlai gót sírlelet.* (Arch. Ért. 1928. évf. 222—225. old.).

1920-ban a Tolnamegyei Miszlán, egy értékes gót-sírleletet találtak, amelyben egy pár ezüst fibula, egy pár aranykosaras fülbevaló, bronztükrő, két darab karperec, ezüst csíptető és három darab borostyángyöngy volt. Majdnem teljes toilettel felszerelésnek mondható. A fibulából a lelet kora, bár az nem hiteles ásatásból származik, a VI. sz. második negyedére tehető és a dunapentelei, dombovári, továbbá a krimi kultúrkörhöz tartozik.

Dr. Zoltai Lajos: *Régészeti ásatásaink 1928-ban: I. Kabán: egy hunn-avarkori lovassír.* (Debrecen, 1928.)

Kabán község vasútra vezető utcájában, házépítés alkalmával egy hunn-avarkorbéli lovas sírt találtak, amelyben a kinyújtóztatva eltemetett 176 cm. magas halott 2·40 m. mélységben É.-Ék. felé feküdt. A melléje temetett kishővessű ló váza zsugorított helyzetben volt. A sír mellékletekben elég gazdag. A lószerszám tartozékain kívül egy keresztvas nélküli egyenes, hüvelyes vaskard, hüvelyes vaskés és vascsat, rossz

ezüsből készített (több darab) szíjvég került elő. A bal halántékon egy arany fülbevaló volt, öt gömbből összeferasztva. — Az utca másik oldalán, a térszín szemmel láthatólag lefelé lejt, ahol egy ér folyt. Az érnek távolabbi részén, a községtől Ény.-ra, még 1877-ben árpádkori sírokat bontottak fel.

II. *Pusztá-Halápon: hunn-avarkori temető.*

Pusztá-Halápon a vasúti megálló közelében, irtás és lefordás alkalmával emberi csontvázakra bukkantak. A hitelesítő ásatások alkalmával 12 sírt tártak fel, ezekből csak két sír mellett volt igen kevés melléklet. A csontvázak általában alacsonytermetűek; egynek kivételével mind nyújtóztatott helyzetben, háton fekvé voltak. A domb tetején 170 cm. mélységben ismét csontvázra találtak, ennek a felső testrésze hiányzott, a rövid és vékony lábszárak pedig azt mutatták, hogy az eltemetett még gyenge és fejletlen lehetett. Úgy ennek mellékletei, mint a szórványos leletek a cikói, keszthelyi, mártélyi és regölyi hunn-avarkori leletekkel azonos.

Kiss Lajos: *Újabb honfoglaláskori leletek a nyíregyházi Jósa-Múzeumban.* (Arch. Ért. 1928. évf. 228—231.).

Beszteréd község határában levő nyíri-pusztán 1927-ben egy homokdombból honfoglaláskori sírt túrt ki a dísnófalka. A lelet darabjait összeszedve kitűnt, hogy egy nagyon gazdag mellékletű, arany-ezüst-bronz és vastárgyakból összesen 102 drh. tárgyat tartalmazó lovas sír került elő. A leletben szablya (arany verettel), öv és lószerszám díszek, továbbá ezüsteretű tarsoly s aranygombok vannak. A vastárgyak közül említendőek egy nyilcsúcs töredéke, rajta farostok maradványaival.

IV. *Középkor.*

Dr. Zoltai Lajos: *Régészeti ásatásaink 1928-ban.*

IV. *Pusztá-Monostoron: középkori temető.*

A hajdani monostorfalvi templom-rom ásatásakor, mely egy dombon fekszik, a gazd. akad. földjén, a nyírbátori vasút kanyarulatánál, a templom körül a széthányt téglák között sok emberi csont, sőt két érintetlen csontváz volt található. A néhol még meglevő téglasorból és egy összetört középkori edény töredékeiből szerző azt következteti, hogy a Zsigmond királynak egyik levelében idézett szentpál-telki pusztá ezen domb körül terült el, sőt nem lehetetlen, hogy a kis templom, illetve kis kápolna annak idején Remete-Szent-Pálról kapta nevét.

Dr. Bálint Alajos.

Emlékkönyv a Székely Nemzeti Múzeum ötvenéves jubileumára. Az igazgató-választmány megbízásából szerkesztette *Csutak Vilmos* igazgató. A Székely Nemzeti Múzeum kiadása. Sepsiszentgyörgy, 1929. 780 l.

Mikor 1909-ben az Erdélyi Múzeum Egyesület fennállásának ötvenéves jubileumát ünnepelte, e sorok írója — mint egyetemi hallgató — boldognak érezte magát, hogy az egyetemi hallgatók részére megállapított mérsékelt díj lefizetése ellenében tagja lehetett annak az egyesületnek, amely 1859-től 1909-ig (s azóta is) az erdélyi és az egyetemes magyar kultúra szolgálatában olyan nagy érdemeket szerzett s amely munkálkodásának gyümölcseit hatalmas könyvtárában, kincseket érő közgyűjteményeiben készen kínálta a tudományokra szomjas egyetemi ifjúságnak.

A jubileumra kiadott emléklapett — ifj. Vastagh György műve — nem csak a jubileum örömét hirdette, de kegyelettel áldozott az alapító gróf Mikó Imre és gróf Kemény József emlékének is s a Pallas szob-